

Видавнича група «Наукові перспективи»

Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 11(29) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ", Series"
Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 11(29) 2024

Kiev – 2024

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2024. № 11(29) 2024. С. 2145

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління (Рішення від 02.12.2024, № 1/12-24)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулук Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Національний університет "Одеська політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головня Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Гончарук Віталій Володимирович – к.пед.н., старший викладач кафедри хімії та екології «Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини», (м. Умань, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Ульяна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталя Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)

- ✚ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)
- ✚ Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- ✚ Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- ✚ Міщенко Ірина Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений працівник культури України, член Національної спілки художників України, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методикі її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- ✚ Новік Крістіна Іванівна - координатор освітньо-технологічних проєктів в TeachEd (Великобританія)
- ✚ Осова Ольга Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (Харків, Україна)
- ✚ Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- ✚ Потенко Людмила Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, директор Черкаського інформаційно-учбового тренінгового центру Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов НУ «ОЮА», членкиня Центру українського-європейського наукового співробітництва (Одеса, Україна)
- ✚ Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- ✚ Прокопович Лада Валеріївна - доктор філософських наук, професор кафедри культурології та філософії культури Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
- ✚ Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- ✚ Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (Одеса, Україна)
- ✚ Сидоренко Сергій Іванович - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Синявська Олена Олександрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, Україна)
- ✚ Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- ✚ Скляр Ірина Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант(м. Дніпро, Україна)
- ✚ Степанова Наталія Михайлівна - кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти, заступник з науки директора ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (Черкаси, Україна)
- ✚ Стратулат Наталія Вікторівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування (Київ, Україна)
- ✚ Супрун Володимир Миколайович – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- ✚ Тележкіна Олена Олександрівна - доктор філологічних наук (спеціальність "Українська мова"), доцент, професор кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, (Харків, Україна)
- ✚ Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- ✚ Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Гіорія Сікорського» (Київ, Україна)
- ✚ Федотова Оксана Олегівна - доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету (Київ, Україна)
- ✚ Чікарькова Марія Юріївна - доктор філософських наук (спец. "філософія культури"), професор кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Фельквича (Чернівці, Україна)
- ✚ Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- ✚ Шевель Інна Петрівна - кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв (Київ, Україна)
- ✚ Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- ✚ Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- ✚ Щербак Олена Володимирівна - кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв, Україна)
- ✚ Янкович Олександра Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)
- ✚ Ярослав Сирник - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори

- Неїжпапа Л.С., Ян Мен'ї** 1411
*ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО СЕРЕДОВИЩА
МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ*
- Пак А., Хон К.Ю.** 1424
*РОЗВИТОК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРИ НАВЧАННІ
ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОГО ЧИТАННЯ КОРЕЙСЬКОЮ МОВОЮ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ*
- Паламар С.П., Маслак А.М.** 1435
*РОЗВИТОК В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ КОМУНІКАТИВНО-
МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ*
- Палига І.Є.** 1444
*ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНИХ (ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНИХ) УЧИЛИЩ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ*
- Пальшкова І., Ван Цзялун** 1456
*СПЕЦИФІКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ МОДЕЛІ
ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНО-ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА*
- Рудніцька К.В., Дроздова В.В.** 1468
*ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗВО: ВИКЛИКИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА
ІННОВАЦІЇ*
- Рудь А.В., Корчак М.М., Савастру Н.І.** 1483
*ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА У ЗВО:
КЛЮЧОВІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ*
- Савка І.В., Вовчаста Н.Я., Козловський Ю.М.** 1497
*ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ: ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД*
- Саврасова-В'юн Т.О.** 1507
АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МЕДІАПРАВА ІНТЕРАКТИВНИМИ МЕТОДАМИ
- Савченко Н.В.** 1527
*ДО ПИТАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДО РОБОТИ З
ОБДАРОВАНОЮ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ*
- Савченко Ю.Ю., Антипін Є.Б.** 1537
*ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СІМ'ї*

УДК 373.2.015.3:159.922]:37.018.1

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1537-1550](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1537-1550)

Савченко Юрій Юрійович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, тел.: (098)-743-30-41, <https://orcid.org/0000-0003-3662-2787>

Антипін Євген Борисович кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, тел.: (097)-932-48-65, <https://orcid.org/0000-0002-0371-2498>

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СІМ'Ї

Анотація. Важливим фактором формування особистості дитини є батьківська позиція – психологічна та виховна спрямованість матері та батька. Дана позиція ґрунтується на свідомій і несвідомій оцінці дитини та виражається у певних засобах взаємодії з нею.

Батьківська позиція, спричиняючи оптимальний вплив на розвиток особистісного потенціалу дитини, вміщує в собі наступні властивості: адекватність; динамічність; міцність; спрямованість виховних зусиль на майбутнє, у відповідності з вимогами, які пропонує дитині подальше життя; поєднання емоційного прийняття та підтримки дитини з вимогливістю та необхідним контролем.

Основним завданням педагога стає надання допомоги по створенню умов всередині сім'ї, які забезпечують найбільш повноцінний духовний розвиток дитини, який формує основу її психічного здоров'я, за умови активної участі батьків у психокорекційному процесі.

Психокорекція — це особлива форма психолого-педагогічної діяльності, спрямована на створення найсприятливіших умов для оптимізації психічного розвитку особистості дитини, надання їй спеціальної психологічної допомоги. На сучасному етапі розвитку психокорекція є міждисциплінарною сферою знань, яка об'єднує в собі психологію, педагогіку, культурологію, медицину.

Психокорекційна робота проводиться з використанням методів арттерапії. Арттерапію ми розглядаємо як інструмент прогресивної психологічної допомоги, яка сприяє формуванню здорової та творчої особистості

та реалізації на практиці основних функцій соціалізації особистості, як адаптаційна, корекційна, мобілізаційна, регулятивна, реабілітаційна та профілактична.

Виступаючи методом психологічної роботи, арттерапія дозволяє одночасно створювати певну творчу ситуацію, звертатися до внутрішніх образів людини оминаючи «єго цензуру» та виводити дані образи на свідомий рівень. Вона також використовується для дослідження несвідомих процесів, актуалізації латентних ідей та станів, соціальних ролей та форм поведінки, які приховуються або слабо проявляються у повсякденному житті.

У практичній роботі з дітьми використовуються наступні арттерапевтичні напрямки: ізотерапія, казкотерапія, музична терапія.

Професійне використання таких методів сприяє розширенню застосування дієвих засобів у роботі педагога, створює позитивний терапевтичний ефект для учасників психокорекційної роботи, та дозволяє гармонізувати внутрішній світ дітей та дорослих.

Ключові слова: психокорекція, арттерапія, ізотерапія, казкотерапія, музична терапія.

Savchenko Yuriy Yuriyovych Candidate of Psychology Sciences, Associate Professor of Departments of Educology and Psychological and Pedagogical Sciences of the Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, tel.: (098)-743-30-41, <https://orcid.org/0000-0003-3662-2787>

Antypin Yevhen Borisovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Departments of Educology and Psychological and Pedagogical Sciences of the Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, tel.: (097)-932-48-65, <https://orcid.org/0000-0002-0371-2498>

FEATURES OF PSYCHOCORRECTIONAL WORK WITH PRESCHOOL CHILDREN IN A FAMILY ENVIRONMENT

Abstract. An important factor in the formation of a child's personality is the parental position - the psychological and educational orientation of the mother and father. This position is based on the conscious and unconscious assessment of the child and is expressed in certain means of interaction with him.

The parental position, causing an optimal impact on the development of the child's personal potential, includes the following properties: adequacy;

dynamism; strength; orientation of educational efforts to the future, in accordance with the requirements that the child's future life offers; a combination of emotional acceptance and support for the child with demandingness and necessary control.

The main task of the teacher is to provide assistance in creating conditions within the family that ensure the most complete spiritual development of the child, which forms the basis of his mental health, provided that the parents actively participate in the psychocorrection process.

Psychocorrection is a special form of psychological and pedagogical activity aimed at creating the most favorable conditions for optimizing the mental development of a child's personality, providing him with special psychological assistance. At the current stage of development, psychocorrection is an interdisciplinary field of knowledge that combines psychology, pedagogy, cultural studies, and medicine.

Psychocorrectional work is carried out using art therapy methods. We consider art therapy as a tool of progressive psychological assistance, which contributes to the formation of a healthy and creative personality and the implementation in practice of the main functions of personality socialization, such as adaptive, corrective, mobilization, regulatory, rehabilitation and preventive.

Acting as a method of psychological work, art therapy allows you to simultaneously create a certain creative situation, address a person's internal images bypassing "ego censorship" and bring these images to a conscious level. It is also used to explore unconscious processes, actualize latent ideas and states, social roles and forms of behavior that are hidden or weakly manifested in everyday life.

In practical work with children, the following art therapy areas are used: isotherapy, fairy tale therapy, music therapy.

Professional use of such methods contributes to the expansion of the use of effective means in the work of the teacher, creates a positive therapeutic effect for participants in psychocorrectional work, and allows harmonizing the inner world of children and adults.

Keywords: psychocorrection, art therapy, isotherapy, fairy tale therapy, music therapy.

Постановка проблеми. Благополучна сім'я забезпечує повноцінний та гармонійний розвиток дитини, формуючи в неї впевненість у власній цінності, здатності співчувати, співпереживати, бажання допомагати іншим, вміння адекватно сприймати себе та інших, ефективно взаємодіяти з людьми та реалізовувати себе як особистість.

У дисфункціональних сім'ях порушується психічне здоров'я, не забезпечується особистісний та духовний розвиток кожного із членів сім'ї, не помічаються сімейні проблеми, відсутня атмосфера інтимності. Сімейні ролі стають ригідними, індивідуальна ідентичність поступається сімейній ідентичності, а індивідуальні потреби – потребам сім'ї в цілому.

Досить часто батьки, турбуючись про здоров'я дитини, займаються її розумовим або фізичним розвитком, забуваючи про духовне, психічне здоров'я людини. Психологічно здорова особистість усвідомлює власну індивідуальність, неповторність, здатна до глибокого прояву почуттів та переживань, до ризику, ініціативна, активна та самостійна.

Важливим фактором формування особистості дитини є батьківська позиція – психологічна та виховна спрямованість матері та батька. Дана позиція ґрунтується на свідомій і несвідомій оцінці дитини та виражається у певних засобах взаємодії з нею.

Батьківська позиція, спричиняючи оптимальний вплив на розвиток особистісного потенціалу дитини, вміщує в собі наступні властивості: адекватність; динамічність; міцність; спрямованість виховних зусиль на майбутнє, у відповідності з вимогами, які пропонує дитині подальше життя; поєднання емоційного прийняття та підтримки дитини з вимогливістю та необхідним контролем.

У зв'язку з цим, основним завданням педагога стає надання допомоги по створенню умов всередині сім'ї, які забезпечують найбільш повноцінний духовний розвиток дитини, який формує основу її психічного здоров'я, за умови активної участі батьків у психокорекційному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психокорекція — це особлива форма психолого-педагогічної діяльності, спрямована на створення найсприятливіших умов для оптимізації психічного розвитку особистості дитини, надання їй спеціальної психологічної допомоги. На сучасному етапі розвитку психокорекція є міждисциплінарною сферою знань, яка об'єднує в собі психологію, педагогіку, культурологію, медицину. Варто зазначити, що суттєва роль у розробленні методології психокорекції належить закордонним ученим, зокрема Р. Арнхейму, К. Берку, Д. Винникоту, Дж. Морено, Я. Морено, М. Наумбург, З. Фрейду, А. Фрейд, К. Юнгу та ін. Сучасні наукові уявлення про техніки, моделі психокорекційної роботи розроблені як закордонними науковцями, зокрема: Дж. Алан, Е. Келіш, В. Оклендер, Г. Ферсом, так і вітчизняними: О. Бреусенко-Кузнецовим, О. Вознесенською, Ю. Гундერთайло, Л. Мовою, Л. Найдьоновою, О. Тараріною, Р. Ткач та ін.

Мета статті - проаналізувати методи, прийоми, форми психокорекційної роботи з дітьми дошкільного віку та їх батьками.

Виклад основного матеріалу. Психокорекційна робота з дітьми дошкільного віку в умовах сім'ї має базуватися на поєднанні просвітницьких та психокорекційних напрямів роботи.

Просвітницький напрям. Просвітницька робота необхідна для підвищення рівня психологічної компетенції батьків та підготовки їх до участі у груповій психокорекційній роботі. З цією метою рекомендуємо батькам пройти курс лекцій, в яких буде у доступній формі представлена інформація про вікові кризи, механізми психологічного захисту у дітей, про особливості спілкування з ними, про роль батьків у гармонійному розвитку дитини, про процеси адаптації дитини до нових умов. Лекції можуть супроводжуватися переглядом навчальних відео матеріалів, які ілюструють теоретичний матеріал, а також представленням клінічних випадків із практики фахівців, які практикують роботу з сім'єю [1].

Пропонуємо перелік тематики лекційних зустрічей з батьками:

Лекція 1. Етапи формування особистості та життєві кризи. Теорія особистості Е. Еріксона.

Лекція 2. Механізми психологічного захисту особистості.

Лекція 3. Психологія спілкування. Теорія трансакцій Е. Берна.

Лекція 4. Психосоматичні захворювання як результат соціальної дезадаптації.

Лекція 5. Роль сім'ї у розвитку гармонійної особистості.

Лекція 6. Значення казки для духовного розвитку дитини.

Лекція 7. Дитяча неслухняність та методи роботи з нею.

Психокорекційний напрям. Психокорекційна робота проводиться з використанням методів арттерапії. Арттерапію ми розглядаємо як інструмент прогресивної психологічної допомоги, яка сприяє формуванню здорової та творчої особистості та реалізації на практиці основних функцій соціалізації особистості, як адаптаційна, корекційна, мобілізаційна, регулятивна, реабілітаційна та профілактична.

Арттерапевтичний напрямок психокорекції спирається на використання регулятивної, комунікативної, реабілітаційної, профілактичної та катарсичної функції мистецтва. Регулятивна та комунікативна функції реалізуються у процесі формування у людини важливої соціальної навички, яка допомагає розкрити логіку та факти попередньо неусвідомлених вчинків, відхилень у поведінці, впливу власної поведінки на оточуючих. Катарсична функція полягає у розрядці почуттів та формуванні цілісності особистості. Результатом творчості виступає завершений продукт – єдиний продукт діяльності людини, в якому вона відтворює власну структуру, тобто власне саму себе та оточуючий її світ. У процесі арттерапії можливе відновлення та розвиток тих «другорядних функцій», які виступають резервом особистісного розвитку [2].

Виступаючи методом психологічної роботи, арттерапія дозволяє одночасно створювати певну творчу ситуацію, звертатися до внутрішніх образів людини оминаючи «єго цензуру» та виводити дані образи на свідомий рівень. Вона також використовується для дослідження несвідомих процесів, актуалізації латентних ідей та станів, соціальних ролей та форм поведінки, які приховуються або слабо проявляються у повсякденному житті [3].

Використання артпідходу базується на використанні різноманітних видів мистецтва: живопис, малюнок, ліпку, музику, танок, драму. Даний базовий підхід до групової роботи має багато переваг.

По-перше, арттерапія орієнтована переважно на невербальне спілкування, що робить її цінною у тих випадках, коли спостерігаються складнощі у вербальному вияву емоційних переживань. Загалом це характерно для сімей з порушеннями у життєдіяльності, особливо у випадках складних і делікатних проблем.

По-друге, творча діяльність виступає потужним засобом зближення людей. Це важливо у ситуаціях порушення сімейної інтеграції (взаємне відчуження, труднощі у налагодженні контактів).

По-третє, арттерапія викликає у людей позитивні емоції, сприяє подоланню апатії, пригніченості, безініціативності. Вона допомагає сформуванню більш активну життєву позицію, що є важливим при роботі з сім'ями, які відчують соціальне напруження. Окрім того, арттерапія надає можливість соціально прийнятної виходу агресії та інших негативних почуттів, дозволяє проаналізувати власні думки та почуття (які людина звикла придушувати) і поступово розвивати здатність до саморегуляції.

Досягненню позитивних психокорекційних результатів у процесі арттерапії сприяють наступні феномени:

- розвиток та посилення уваги людини до власних почуттів та переживань, що підвищує самооцінку;
- безпосередньо процес творчості, який надає людині можливість вільно виражати власні почуття, потреби та фантазії через продукт творчості та є безпечним засобом зниження напруги;
- можливість знову пережити внутрішні конфлікти минулого у результаті дотику до власного несвідомого та спілкування з ним символічною мовою образів в умовах безпечного простору та безумовної підтримки з боку психолога;
- виникнення почуття внутрішнього контролю та порядку, оскільки творчість призводить до потреби організації оточуючого простору (форми та кольору, звуків, слів, руху);
- оволодіння новим досвідом [4].

Практичні заняття у батьківських групах.

Заняття з батьками відбуваються у закритих групах (12-15 осіб), 2-3 рази на тиждень, тривалістю по 2-2,5 години, маючи за мету не тільки конкретизацію загальних положень, але і закріплення навичок і умінь адекватної міжособистісної комунікації.

Мета занять: гармонізація внутрішнього стану батьків.

Завдання занять:

1. Стабілізація психологічного стану батьків.
2. Усунення невротичної симптоматики.
3. Підвищення рівня усвідомленості в емоційній та поведінковій сферах.
4. Формування позитивного самосприймання та сприймання інших людей.
5. Пробудження творчого потенціалу, здатності по новому, нестандартно сприймати життєві ситуації та розв'язувати труднощі.

Структура групової арттерапевтичної сесії.

1. Стадія розігріву – 10% загального часу (включення у роботу, вибір теми, іноді просто робота на вільну тему).
2. Власне творча діяльність – 30% загального часу.
3. Обговорення процесу творчої діяльності (виконання вправи) – 50% загального часу.
4. Завершення роботи – 10 % загального часу (прибирання приміщення, ритуал, який завершує заняття).

Робота в парах. Працюючи в парах, учасникам групи пропонується самостійно обрати собі пару та працювати з використанням будь яких мистецьких матеріалів. Зважаючи на найбільшу цінність внутрішньо особистісних процесів, важливо також дослухатися до свого партнера та його засобам реагування на те, що відбувається. У подальшому цей досвід можна перенести на роботу з власною дитиною у дитячо-батьківській групі. Роботу у парах можна супроводжувати спокійними музичними композиціями.

Варіанти практичних вправ для роботи у парах.

1. «Почергове малювання». Один партнер починає малюнок, інший продовжує його. Тема роботи може бути будь якою. Її може запропонувати ведучий, або спонтанно обирають учасники.
2. «Керівник і підлеглий». Один із партнерів керує діями іншого: каже, які матеріали або фарби використовувати, що і як зображувати. Потім партнери міняються ролями. Наприкінці заняття партнери обговорюють власні враження від роботи.

3. «Загальний малюнок». Обидва партнери малюють одночасно, бажано мовчки, при цьому кожен з партнерів реагує на дії іншого. Перед малюванням необхідно обрати тему. Після виконання вправи варто обговорити роботу в парах.

Орієнтовні питання для обговорення роботи в парах:

1. Які відчуття виникали у Вас упродовж роботи?
2. З якими почуттями починали роботу, які були очікування?
3. Які моменти були приємними, які викликали тривогу, дискомфорт?

4. Чи змінилося враження про людину, з якою працювали?

5. Чи дізналися Ви про себе щось нове?

6. Як Ви оцінюєте результат? Це була продуктивна взаємодія чи ні?

7. Яку назву Ви можете дати власній роботі?

8. Обміркуйте наступні питання:

- Кому належала ініціатива?

- Хто під кого «підлаштовувався»?

- Чи були присутні ролі?

Практичні заняття в дитячих групах.

Заняття з дітьми проводяться у закритих групах (3-7 осіб, в залежності від віку), 2 рази на тиждень, тривалістю по 45 хвилин.

Завдання занять.

1. Розвиток здібності експериментувати з різноманітними художніми матеріалами, виявляючи через них власні почуття та переживання.

2. Розкриття сенсорних каналів дитини.

3. Зміцнення внутрішнього Я дитини.

4. Розвиток креативності.

У практичній роботі з дітьми використовуються наступні арттерапевтичні напрямки: ізотерапія, казкотерапія, музична терапія.

Особливості використання ізотерапії у роботі з дітьми.

У дитячому віці використання ізотерапії є особливо ефективним арттерапевтичним механізмом впливу на особистість. Організуючи дані заняття психолог реалізує наступні функції психокорекційної взаємодії:

- емпатійне прийняття дитини;

- створення атмосфери психологічної безпеки;

- емоційна підтримка дитини;

- створення творчого завдання та забезпечення його реалізації дитиною;

- тематичне структурування завдання;

- допомога у пошуку форми виразу теми;

- відображення та вербалізація почуттів та переживань дитини, які актуалізуються у процесі створення продукту творчості.

Варіанти інструкцій для занять з ізотерапії:

• «Зараз ти впродовж хвилин будеш дивитися на цю квітку. Я почну відлік часу і потім, коли хвилина завершиться, попрошу тебе зобразити на аркуші паперу ті почуття, які ти переживав, коли дивився на квітку».

• «Спробуй зобразити свій світ у вигляді образів за допомогою кольору, ліній, форм, символів. Яким би був цей світ, якщо б він був таким, яким ти хочеш».

• «Намалюй, що ти робиш, коли гніваєшся; що змушує тебе бути гнівним».

• «Зобрази місце, яке робить тебе щасливим; як ти відчуваєш себе у даний момент; як би хотів себе почувати».

• «Намалюй щасливі лінії, м'які лінії, сумні лінії, налякані лінії».

• «Намалюй подарунок, який би ти хотів отримати. Що тобі б хотілося подарувати? Хто міг би подарувати тобі такий подарунок? Кому б ти міг його подарувати?»

У процесі роботи з дітьми можна промовляти слова і пропонувати дітям швидко малювати те, що означають ці слова. Наприклад: любов, краса, тривога, свобода, милосердя. У якості тем для малюнків можна використовувати багато різноманітних речей: фантазії, розповіді, звуки, рухи, пам'ятки архітектури. Можна також комбінувати малювання з створенням літературних творів, віршів [5].

Особливості використання казкотерапії у роботі з дітьми.

Для індивідуальної або групової роботи може використовуватися будь яка казка, яку необхідно прочитати вголос.

Основні прийоми роботи з казкою.

1. Аналіз казок. Даний прийом сприяє усвідомленню та інтерпретації того, що ховається за кожною казковою ситуацією, конструкцією сюжету, поведінкою героїв.

Наприклад, для аналізу обирається відома казка, після прослуховування дітям пропонується серія запитань:

• Як ви думаєте, про що (про кого) ця казка?

• Хто з героїв вам більше сподобався (не сподобався)?

• Як ви думаєте, чому той чи інший персонаж зробив ті чи інші вчинки?

• Придумайте, що було, якщо б головний герой не вчинив так як він вчинив?

• Як ви гадаєте, якщо б у казці були тільки хороші герої (або тільки погані герої), щоб це була за казка?

• Навіщо у казці є погані та хороші герої?

Даний прийом можна використовувати при роботі з дітьми від 5 до 13-14 років. Аналіз казок та казкових ситуацій може бути побудований у формі індивідуальної роботи або групової дискусії, де кожен висловлює власну думку відносно того, що «зашифровано» у казковій ситуації.

2. Розповідання казок. Прийом сприяє розвитку фантазії, уяви, здатності до децентрації. Дитині або групі дітей пропонується розповісти казку від першої або третьої особи, або від інших дійових осіб, які брали або не брали участі у казці.

3. Переписування казки. Переписування та дописування казки авторської або народної має сенс тоді, коли дитині або підлітку не подобається сюжет, деякий хід подій, ситуацій, кінцівка казки. Переписуючи казку, змінюючи кінцівку або додаючи бажаних персонажів. Дитина сама обирає найбільш відповідний їй внутрішньому стану хід сюжету та знаходить ті варіанти вирішення ситуації, які дозволяють їй звільнитися від внутрішньої напруги.

4. Розігрування казки за допомогою ляльок. Робота з лялькою надає можливість удосконалювати та виражати через ляльку ті емоції, які зазвичай дитина не дозволяє собі проявляти. Працюючи з лялькою, дитина бачить, що кожна її дія відображається на поведінці ляльки. Це допомагає їй самостійно корегувати власні рухи та робити поведінку ляльки максимально виразною [6].

5. Створення казки. У казках передається не тільки життєпис героя, але і в образній формі розповідається про основні етапи становлення та розвитку особистості. У кожній чарівній казці є певна закономірність розвитку сюжету. Головний герой з'являється у будинку (сім'ї), зростає, за певних обставин полишає дім, рушає у подорож. Під час подорожі він знаходить і втрачає друзів, долає перешкоди, веде боротьбу зі злом, перемагає його і повертається додому, досягнувши власної мети [7].

Особливості використання музичної терапії з дітьми.

Терапевтичні механізми музичної терапії наступні:

- дозволяє подолати психологічний захист дитини (заспокоїти, або навпаки активізувати, налаштувати, зацікавити);
- допомагає встановити контакт між дорослим та дитиною;
- допомагає розвинути комунікативні та творчі можливості дитини;
- підвищує самооцінку на основі саморегуляції;
- допомагає пережити катарсис;
- розвиває емпатійні здібності;
- допомагає захопити дитину музичними іграми, співом, тацями, рухом під музику, імпровізацією на музичному інструменті;

- спричиняє заспокійливий ефект на більшість гіперактивних дітей;
- сприяє подоланню замкнутості, скутості (діти стають більш спонтанними, розвивають навички взаємодії з іншими людьми; в них покращується мовленнєва функція).

Музикотерапія дуже ефективна у корекції порушень спілкування, які виникають у дітей за різними причинами. Сеанси музикотерапії дозволяють створити умови для емоційного діалогу навіть у тих випадках, коли інші засоби вичерпані. Контакт за допомогою музики безпечний, індивідуалізований, усуває страхи, напруження. Використання на заняттях знайомих і незнайомих творів, зміна гучності та швидкості дають можливість різноманітної роботи з дітьми.

Дослідниками зазначається про успіх під час лікування дітей хворих на аутизм. Музика впливаючи на фізіологію людини, через тілесний рівень благотворно впливає і на її емоційний стан, сприяючи і лікуванню психосоматичного захворювання.

Музика допомагає дитині розслабитися. Спеціально підібрана музика, з частотою ритму не більше 60 ударів у хвилину, допомагає дитині зосередитися на образах, які вона створює, відчуті м'язове розслаблення, синхронізувати дихання, оскільки музичний ритм впливає на довжину хвиль, які генерує мозок, змінює гемодинаміку, обмін речовин, гуморальні реакції. Досягнувши розслаблення, дитина вибудовує за допомогою педагога приємні для неї образи, «оживляє» приємні спогади, які допомагають їй розібратися з наявними фобіями або з напруженням [8].

Техніка «Музичні каракулі».

Дану техніку можна використовувати в якості інструменту розвитку цінних соціальних якостей, на кшталт терплячості, уважності, а також підвищення самооцінки. Її застосовують у груповій, індивідуальній та сімейній роботі. При цьому діти можуть володіти мінімальними навичками гри на музичних інструментах, і можуть вперше звернутися до цього виду діяльності.

Підготовчий етап (для індивідуальної роботи). Педагог допомагає дитині пограти з будь-яким музичним інструментом, який сподобався дитині, або з предметом, за допомогою якого можна отримувати звук. Потім пропонує пограти разом. Допомагаючи один одному створювати певні поєднання звуків, музичні фрази, або просто продовжувати музичні фрагменти одне одного.

Можна також запропонувати дитині скористатися в грі будь-яким інструментом або предметом, який їй сподобається. Важливо, щоб дитина діяла спонтанно. Має бути створено середовище, яке стимулювало б дитину до вільного самовиразу. У кімнаті для занять має бути достатня кількість

музичних інструментів та предметів, з яких можна отримувати звуки, вони мають бути доступні та цікаві. Дитині надається можливість для імпровізації, від неї не вимагається наявності певних здібностей та навичок.

Перший етап (для групової роботи). У центрі приміщення розміщуються різноманітні музичні інструменти, музичні іграшки. Дітям пропонується розміститися поруч, бажано в коло. Педагог пропонує дітям обрати будь який інструмент або предмет. Діти можуть використовувати однакові інструменти.

Другий етап. Педагог пропонує дітям (або одному з учасників групи) отримати ряд звуків з своїх інструментів, виконавши на них «власну мелодію». Якщо дітям важко почати вправу, то педагог починає першим. Учасник, який знаходиться поруч, намагається продовжити звуковий набір. Його композиція не повинна бути тривалою, щоб усі діти встигли взяти участь хоча б декілька разів.

Третій етап. Весь процес створення музичної імпровізації записується на будь який носій. Коли діти відчують, що їм більше нічого додати, педагог пропонує їм прослухати запис результату їх спільної творчості. Педагог позитивно оцінює творчість дітей, висловлює позитивні характеристики про сам процес їх творчості і пропонує дітям обговорити їх музичний твір. Після чого діти ще раз прослуховують запис.

Основні питання для обговорення:

- які інструменти використовувалися частіше за інші?
- які звуки домінують в імпровізації? Як їх можна описати?
- які звукові поєднання запам'яталися?
- чи можна почути якусь мелодію?
- про що розповідає музика, створена дітьми?
- чи відобразила музика життя дітей, їх взаєностосунки?
- що доклала кожна дитина у результат колективної творчості?
- як прозвучав інструмент кожної дитини?
- як музика вплинула на хід та результат спільної роботи?

Ефективність психокорекційної роботи з дітьми дошкільного віку в умовах сім'ї підтверджується як результатами психологічного опитування так і відгуками учасників про позитивні зміни, які відбулися з ними. Після відвідування занять. Дані напрацювання дозволяють гармонізувати внутрішній світ дітей та дорослих за допомогою наступних механізмів:

- опрацювання психотравмуючих ситуацій на символічному рівні;
- переосмислення негативного емоційного досвіду у процесі творчого самовиразу та гри;
- розширення внутрішнього досвіду за рахунок проникнення у глибинні рівні психіки та зміцнення свідомого Я;

• зміна ставлення до себе, до свого минулого, теперішнього та майбутнього, до долі в цілому;

• зміцнення довіри до світу, розвиток нових, більш продуктивних стосунків з навколишнім світом.

Висновки. Отже, арттерапевтичні техніки мають широкі можливості використання в індивідуальній і груповій психокорекційній роботі як із дітьми, так і з дорослими. Професійне використання таких методів сприяє розширенню застосування дієвих засобів у роботі педагога, створює позитивний терапевтичний ефект для учасників програми, та дозволяє гармонізувати внутрішній світ дітей та дорослих. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективи подальших досліджень убачаємо у аналізі підходів до арттерапевтичних технологій, що розробляються зарубіжними науковцями.

Література:

1. Гоян І. М., Палій А. А. Психодіагностичний, психокорекційний і розвивально-виховний практикум у дитячому садку. Навч. посібник. – Івано-Франківськ, 2010. – 593 с.

2. Case Caroline, Dalley Tessa. Handbook of Art Therapy, Tavistock. Routledge, New York, 1992. URL: <http://www.questia.com/read.htm>

3. Rubin J.A. Approaches to Art Therapy: Theory and Technique / J.A.Rubin. – NY; London: Routledge, 2016. – 511 p.

4. Вознесенська О. Використання арт-технологій в сімейній психотерапії. Простір арт-терапії: Зб. наук. ст. ЦППО АПН України, ГО «Арт-терапевтична асоціація». Київ: Міленіум, 2007. Вип. 1. 232 с.

5. Савченко Ю. Ю. Арт-терапія як засіб естетичного виховання дітей дошкільного віку. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2018. (14). с. 251-262. ISSN 2072-4772

6. Гавриш Н.В., Піроженко Т.О. Поліфункціональні можливості казки в освітньому процесі з дітьми дошкільного віку. Перспективи та інновації науки. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2024. № 10(44). С. 850-862. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-850-862](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-850-862)

7. Орловська О. А. Казкотерапія як метод символ - драми в роботі психолога та соціального працівника: навч.-метод. посіб.. - Київ: Гельветика, 2020. - 162 с.

8. Терещенко Л. А. Як зберегти психічне здоров'я дітей 5 – 7 років. — К.: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти. – 2012. – 104 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

References:

1. Goyan I. M., Paliy A. A. (2010) *Psychodiagnostics, psychocorrectional and developmental-educational practicum in kindergarten. Textbook*. (in Ukrainian)

2. Case Caroline, Dalley Tessa (1992) *Handbook of Art Therapy*, Tavistock. URL: <http://www.questia.com/read.htm> (in English)

3. Rubin J.A. (2016) *Approaches to Art Therapy: Theory and Technique*. (in English)

4. Voznesens'ka, O. (2007) Vykorystannia art-tekhnologii v simeinii psykhoterapii [Use of art technologies in family psychotherapy]. *Prostir art-terapiyi: Zb. na-uk. st. TSIPPO APN Ukrayiny, HO «Art-terapevtychna asotsiatsiya»* [Space art therapy: a collection of scientific articles], 1. (in Ukrainian).

5. Savchenko Y.Y. (2018) Art-terapiia yak zasib estetychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku [Art therapy as a means of aesthetic education of preschool children]. *Aktualni problemy psykhologii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykhologii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy* [Current problems of psychology: Collection of scientific works of the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine]. (in Ukrainian)

6. Gavrysh N.V., Pirozhenko T.O. (2024). Polifunktsionalni mozhlyvosti kazky v osvitnomu protsesi z ditmy doshkilnoho viku. [Multifunctional possibilities of fairy tales in the educational process with preschool children]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky* [Prospects and innovations of science], 10(44), [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-850-862](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-850-862) (in Ukrainian).

7. Orlovska O. A. (2020) *Kazkoterapiia yak metod symvol - dramy v roboti psykhologa ta sotsialnoho pratsivnyka: navch.-metod. posib.* [Fairy tale therapy as a method of symbolic drama in the work of a psychologist and social worker: teaching and methodological manual]. (in Ukrainian)

8. Tereshchenko L. A. (2012) *Yak zberehty psykhichne zdorovia ditei 5 – 7 rokiv* [How to preserve the mental health of children 5-7 years old]. (in Ukrainian)

Журнал

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 11(29) 2024

Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.